

**ПРЕДСТАВЯНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ПРЕВОД НА КНИГАТА
„ПОДКРЕПА НА ЛИЦА С ТЕЖКИ ИНТЕЛЕКТУАЛНИ
И МНОЖЕСТВЕНИ УВРЕЖДАНИЯ. СПОСОБИ
ЗА КАЧЕСТВЕН ЖИВОТ“ ПОД РЕДАКЦИЯТА
НА БЕА МАЕС И КАРЛА ВЛАСКАМП**

Мира Цветкова-Арсова

**PRESENTATION OF THE BULGARIAN TRANSLATION
OF THE BOOK “SUPPORT FOR PERSONS WITH SEVERE
INTELLECTUAL AND MULTIPLE DISABILITIES.
WAYS FOR QUALITY LIFE”
BEA MAES AND CARLA VLASKAMP – EDITORS**

Mira Tsvetkova-Arsova

През 2021 ще излезе на български език книгата „Подкрепа на лица с тежки интелектуални и множествени увреждания. Способи за качествен живот“ под редакцията на Беа Маес и Карла Власкамп. Книгата е издадена за първи път в Белгия, понастоящем е преведена и на български език.

Книгата е ценно допълнение на добри практики и събрана детайлна информация за видовете подкрепа и типовете методи и стратегии на работа, насочени към една особена и специфична група лица – децата и възрастните с тежки и дълбоки интелектуални и множествени увреждания, за ролята на родителите и семейството, за качеството на живот и факторите, от които зависи то, за особеностите в развитието на тези лица и много важни и съществени други аспекти на тяхното функциониране, на работата с тях и пр.

Книгата е разделена на две основни части:

- ЧАСТ 1. ТЪРСЕНЕ НА НАСОКИ: ВИЗИИ И ИЗХОДНИ ТОЧКИ
- ЧАСТ 2. КЪМ КАЧЕСТВЕНА ПОДКРЕПА НА ПРАКТИКА: ПОДХОД И МЕТОДИ.

В част 1 се съдържат 9 параграфа, всеки посветен на конкретен проблем или аспект. Параграф 1 започва с дефиниране на уникалната и специфична група на лицата с тежки интелектуални и множествени увреждания. В параграф 2 вниманието се насочва към визии за съществуване в зависимост, като тук се акцентира върху приятелството, странностите, индивидуалните особености на всеки индивид и други. Параграф 3 дискутира качеството на живот като понятие, дефинира го и поставя фокус

върху различните му измерения – физическо благополучие, материално, емоционално, личностно развитие, междуличностни отношения и пр. Този параграф разглежда още факторите, влияещи върху качеството на живот, възможностите за оптимизирането му и посочва различни стратегии и интервенции за подобряването му. Следващият параграф предлага поглед към развитието напред с акцент върху цялостното човешко развитие, определянето на настоящото му равнище и стимулирането му. Параграф 5 е посветен на човешките взаимоотношения и пълноценните взаимодействия. Анализират се моделите на човешко взаимодействие, техните особености, дискутират се разнообразни възможности за интервенции с цел подпомагане и насърчаването им. Параграф 6 на свой ред е озаглавен „Силата на семейството“ и в него се предлага една задълбочена картина на баланса в семейните взаимоотношения, важноста на семейната среда като устойчива среда за развитие на детето с тежки интелектуални и множествени увреждания. Седмият параграф анализира процесите на участие и приобщаване, факторите, които изграят роля при участието и приобщаването, влиянието на семейството в този процес и възможностите за насърчаване на участието и приобщаването на лица с тежки интелектуални и множествени увреждания. Параграф 8 е насочен към работа по план (индивидуален план) и в него в рамките на три стъпки се прави картина на лицето, посочват се общите и работните цели, които да залегнат в плана за работа и действие. Последният параграф в Част 1 е „Споделена отговорност: Съвместна работа с родителите“ с акцент върху семейно ориентирана подкрепа и качество на живот на семейството, възгледите на родителите върху съвместната им работа със специалистите, удовлетвореността на семейството от типовете подкрепа, която получават, и срещаните трудности.

Част 2 е озаглавена „КЪМ КАЧЕСТВЕНА ПОДКРЕПА НА ПРАКТИКА: ПОДХОД И МЕТОДИ НА РАБОТА“ и е структурирана в нови 9 параграфа, съответно от десети до осемнадесети. Параграф 10 разглежда комуникацията като цяло и подкрепящата комуникация в частност. Тук в множество подпараграфи се формулира комуникативното поведение, предлага се комуникационна матрица, оценява се ранната комуникация, посочват се конкретни методи и начини за подпомагане на комуникацията, описват се интервенции, насочени към родители и асистенти, и такива, насочени към промяна на средата или към промяна на комуникативните възможности на самия човек с тежки интелектуални и множествени увреждания. Параграф 11 е посветен на социално-емоционалното развитие. Той разглежда важноста на този тип развитие, неговите етапи, описва модела на „нишката“ като методика при подкрепата на социално-емоционалното развитие на лицата с тежки интелектуални и множествени увреждания и предлага още някои интересни подходи. Параграф 12 е озаглавен „Подкрепа

в движение: активиране на двигателната дейност“ и акцентира върху важноста от двигателна активност, възможни начини за повишаването ѝ, ролята на околната среда, която да има стимулиращ ефект върху повече движение при лица с тежки интелектуални и множествени увреждания. Следващият параграф се фокусира върху мултисензорната стимулация. Той анализира ролята на индивидуалните сетивни занимания и сложеността на мултисензорните такива. Посочват се и някои интересни подходи за тази цел като разказване на истории и други. Параграф 14 спира вниманието върху важноста от създаване на постоянен и неизменчив дневен режим. Дискутират се все пак и възможностите за промени в него, преход от една дейност към друга и включването на разнообразни дейности и занимания в рамките на дневния режим. Параграф 15 е озаглавен „Образование“. Той последователно се спира на различни образователни предизвикателства, на създаване на една добра и стимулираща образователна среда за децата с тежки интелектуални и множествени увреждания, на очакваните промени в хода на обучение, описва някои нови форми на образование. Следващият параграф се фокусира върху асистивните и помощните технологии. Той разглежда и описва възможностите за включване на различни технологични решения, работата с тях, но и алармира за някои предизвикателства и рискове при тяхното използване. Предпоследният параграф 17 е насочен към здравословните проблеми, които могат да се очакват при лица с тежки интелектуални и множествени увреждания, с акцент върху евентуални поражения върху различните органи системи и сетива, като всяка от системите е разгледана поотделно. Внимание се отделя и на интердисциплинарното сътрудничество и подход в такива случаи, и върху някои етични въпроси и съображения. Последният параграф от книгата е посветен на проблемните поведения. Както е известно, деца и лица с тежки интелектуални и множествени увреждания нерядко демонстрират различни проблемни поведения. За целта същите са описани, характеризирани и анализирани. Посочват се конкретни стъпки за разпознаването на тези поведения, за адекватно намеса чрез подходящи интервенции, за справяне с тях чрез екипна работа и екипен подход.

В заключение: книгата „ПОДКРЕПА НА ЛИЦА С ТЕЖКИ ИНТЕЛЕКТУАЛНИ И МНОЖЕСТВЕНИ УВРЕЖДАНИЯ. СПОСОБИ ЗА КАЧЕСТВЕН ЖИВОТ“ под редакцията на Беа Маес и Карла Власкамп ще е ценна и полезна за една широка българска читателска аудитория, която да се запознае с чуждестранни опит и с основите на работа с тази специфична категория деца и възрастни. Тя може да е много полезна за учители и терапевти, работещи с деца и лица с тежки интелектуални и множествени увреждания, за родители, социални работници и психолози, и не на последно място за студенти по специална педагогика, логопедия и всякакви сродни педагогически и психологически специалности.